

VI. Solent quoque Archipresbyteri loco Episcopi intervenire computibus non tantum Fabricæ, aut Mensæ S. Spiritus in Parochiis sui districtus, sed etiam Hospitalium, Begginagiorum & Monasteriorum Ordinario subje-
ctorum.

VII. Verum circa hæc aliæque jura & officia Archipresbyterorum notanda, illa plurimum ex consuetudine, & instructionibus, seu facultatibus, quæ Archipresbyteris in singulis Diocæsis dari consueverunt, dependere, & variari; adeo ut ex consuetudine aut Decreto unius Diocæsis quoad similia ad alias Diocæses ordinari non liceat inferre.

Denique recogitare debent Archipresbyteri, in tuendis aut exigendis juribus, præsertim temporalibus, se admodum moderatos esse debere. Cum enim ipsi sint Pastores Pastorum; etiam officii eorum est, Pastoribus ostendere, & suo agendi modo vivaciter imprimere, quod prima

cura & sollicitudo esse debeat salus animarum; Jura vero præcipue temporalia parum esse curanda; maxime ubi eorum rigorosa exactio nata esset profectum animarum & progressum Evangelii impedire.

Uno verbo, Archipresbyteri ita suorum jurium curam agant, ut tamen nunquam excidat, quod cum sint Parochorum & Sacerdotum sui Districtus Pastores, ante omnia solliciti sint de eorum salute & profectu spirituali, & singularem habeant inspectionem & curam de ipsorum vita & moribus, ac diligentia zeloque circa functiones Pastorales; sequè respectu Pastorum gerant non ut dominantes in Clero, sed tamquam Patres & forma gregis facti ex animo. Pastoribus zelosis, & in officio Pastoralis obeundo inreptis & ferventibus consilio, auxilio, & solatio contra obmurmuratores & refractarios sua autoritate assistant & opitulentur.

TITULUS VII.

De Canonicis Collegiatarum & Cathedralium Ecclesiarum, & officiis juribusque utriusque communibus.

CAPUT I.

Unde Canonici Collegiatarum & Cathedralium Ecclesiarum hodie dicantur SÆCULARES?

- 1 Synodi etiam Generales, Canonicos quosdam sæculares vocant.
- 2 Vocabulum sæculare nonnumquam in malam partem accipitur.
- 3 Sæculares interdum dicuntur, qui civilibus negotiis præcipue occupantur.
- 4 Vox sæcularis prout applicatur Canonicis in malam partem non sumitur.
- 5 Quæ ratione Canonice viventes, rectè dicantur sæculares.

 Anonicos Ecclesiarum Cathedralium & Collegiatarum Ecclesiarum non tantum à vulgo & imperitis, aut malevolis hominibus hodie dici sæculares; eoque vocabulo distingui à Canonicis Regularibus in Monasteriis sub trium votorum professione viventibus, ex ipsis conciliis manifestum est.

I. Synodus Lateranensis sub Innocentio III. non obscure distinguit Ecclesias Canonicorum sæculares à Regularibus: sed manifestius ipsa Synodus Tridentina Sess. 7. c. 14. De reformatione Sæculares Clericos à Regularibus distinguens; & alibi sæpius Regularium Canonicorum ut à sæcularibus distinctorum verba faciens, hanc nomenclaturam probavit.

Quod igitur Canonici hodierni, qui votis Monasterii non astringuntur, dicantur sæculares, ipsos offendere non potest, cum etiam ipsa Concilia eo nomine à Regularibus ipsos distinguant.

II. Verum vocabulum illud sæculare frequenter in malam partem accipi; ut v.g. ab Apostolo, dum præcipit, ut abnegantes impietatem & SÆCULARIA desideria, sobriè, justè & pie vivamus in hoc sæculo, negari non potest.

III. Similiter interdum sæculares dicuntur, qui in civilibus rebus & actionibus occupantur, qui solliciti esse debent, quomodo uxori placeant, quomodo liberos honestè educant & doceant. A quibus negotiis cum sese Ecclesiasticus Ordo Deo mancipatus abstrahere debeat, dicente Apostolo: Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus, alii ad eorum discretionem homines sæculares dicti sunt: ac frequenter in canonibus clerici hujusmodi sæcularibus opponuntur.

IV. Neque ergo etiam hac ratione Canonici aut alii quicumque Ecclesiastici, si conformiter suæ vivant vocationi, sæculares dici possunt; neque hac significatione à conciliis Canonici vocantur sæculares; sed quatenus opponuntur iis, qui recedentes à sæculo ad claustra & solitudines se retrahunt; & exteriori professione per trium votorum emissionem omnibus sæcularibus & mundanis renuntiantes, sæculo & mundo nuntium mittentes; imò quodammodo mori dicuntur.

V. Horum ergo respectu Canonici, postquam rejecta communi vita, singularem vitam inter sæculares vivere ceperunt, sæculares dicti sunt; non ea quidem ratione, qua Laici actionibus civilibus & sæcularibus implicati, sæculares vocantur; sed eatenus, quod jam in sæculo, hoc est, inter sæculares homines conversentur & habitent, qui antea in claustris ab omni mundi strepitu & hominum sæcularium conversatione segregati planè à sæculo exiisse videbantur.

Hinc Adamus Canonicus Præmonstratensis apud Molanum lib. 2. cap. 25. De Canonicis, cum sibi objecisset: „Si Canonici, quomodo sæculares? Ut cignos nigros, sic audio dici Canonicos sæculares: (subdit) sed esto, nec ipsum culpemus modum loquendi, Sit quod sic appellerentur, non quia criminibus sæculi ipsi sæculo conformati implicentur, sed pro eo quod tam arctum vivendi propositum, non amplectantur, quam arctum illi tenere videntur, qui Regulares appellantur.

CAPUT II.

Canonici qui hodie dicuntur sæculares, vitam communem & claustralem egerunt. Et quando ab ea recesserint?

- 1 Canonici sæculares olim in communi vixerunt.
- 2 Probatur pluribus exemplis.
- 3 Quando deserit vita communis.
- 4 Quæ desertionis causa.

I. SI antiqua Canonicorum monumenta & temporum historiae revolvantur, nihil certius quam pleraque, quæ hodie dicuntur Capitula Canonicorum sæcularium, vitam communem vixisse; eodem penè modo, quo hodie Canonici, qui dicuntur Regulares; licet vota solemnia, præcipue paupertatis non emitterent.

II. Et

CAPUT III.

Ex desertione vitæ communis quasi naturaliter sequuta est vitæ Canonialis dissolutio.

- 1 Desertio vitæ communis secum traxit solutionem discipline Canonialis.
- 2 Primum medium conservanda discipline Canonialis, quod supeditabat vitæ communis, & cum vitæ singulari desit.
- 3 Promittitur medium secundum.
- 4 Tertium.
- 5 Quartum.
- 6 Ex desertione vitæ communis factum, ut in vitæ Canonicali homines mundani desiderata invenerint.
- 7 Hinc totius discipline Canonialis ruina.

 I. Ix ullum reperire est Scriptorem, qui Canonicorum è vita communi ad vitam singularem transitum refert, qui unà referat & deploret ut ex ea secutam totius Canonialis discipline relaxationem; resteturque è Regularibus, non nomine dumtaxat, sed vitæ & moribus etiam factos sæculares. „Etenim, ait Dionysius Carthusianus, quæ, quanta & qualia vitia orta sint, atque quotidie oriuntur ex relaxatione illa vitæ communis, dormitoriisque ejusdem experientia potius docuit, quam lingua possit explicare.”

Quam verò hæc vitæ Canonialis dissolutio ex ea vitæ communis in singularem commutatione naturaliter & quasi sua sponte proflexerit, ultro fatebitur, qui utramque vivendi normam, & exteriorem disciplinam paulò attentius consideraverit.

II. Dum in communi vivebant, simul in uno reficiebantur refectorio; mensuramque potus & cibi Superiores pro necessitate, non pro voluptate moderabantur: ipsaque convivium sacrâ semper lectione condiebantur. Unde de Canonicis Remensibus adhuc in communi viventibus quasi exultans scribit Stephanus Tornacensis: „procedentibus unanimiter de Missa ad Missam, de spiritua-
li refectio ad corporalem, præmissa invocatione Domini, & signo benedictionis super cibum extenso, reficiebant convivæ Domini minus ventrem, quam mentem, sonante eis per ministerium lectoris divino eloquio.” Epist. 160.

At arrepta vitæ singulari, tum non secundum moderationem & discretionem Superiorum cibus potusque subministrabatur, sed suo quisque arbitrio mensam suam instruere potuit, deliciasque, quantum placuerit, affluere, genioque & concupiscentiis indulgere. Pro electione sacra discursus non tantum otiosus & sæculares, sed & peiores liberum fuit permittere.

III. Vita communis de bonis & proventibus Ecclesiasticis singulis pro necessitate supeditabat; quibus usibus datum impenderetur, Prælati invigilabant & rationem exigebant; at in vitæ singulari singulis suæ præbendæ sive proventuum portio ita conceditur, ut de ea nulli rationem, nisi soli Deo, reddere teneantur: atque hinc libertima cuique ex bonis Ecclesiasticis consanguineos familiaresque ditandi relicta potestas: hinc de patrimonio Christi luxuriandi, nullo freno restricta libertas.

In vitæ communi nulla nisi de licentia Prælati dabatur egrediendi è claustris Canonicorum facultas; atque hinc rara erat cum hominibus sæcularibus Canonicorum conversatio; cum mulieribus autem rarissima. At per vitam singularem referato, seu potius deserto claustris, libera ac familiaris cum sæcularibus, non viris modò, sed & mulieribus conversatio facta est.

IV. Durante vitæ communi tempora singula, quibus impendi deberent, ex præscripto Regulæ & Superiorum erant determinata; atque ita otio pro magna parte occasio subtrahabatur. Aderant & Superiores, qui quid singuli suo tempore facerent, intenderent; minisque

D 3 rectè

II. Et quidem in Ecclesia Leodiensi sæculo XII. vitam communem inter Canonicos adhuc superstitem fuisse scribit Bartholomæus Fisen lib. 10. cap. 10. Hist. Leodiensis, ubi loquens de Alberone Principe ait: „Ipso Principe, Canonicorum omnis disciplina corrumpitur, quam neque Prælati, sedes curant, neque Episcopus ipse: ut qui negligere, cepit Decessoribus suis solemnes Collegiorum inspectiones. Claustrum ergo ratione omni sublata, dies noctesque Collegia patuere, etiam equitibus curribusque; cum ad eam artem clausa perseverassent, quo ritu hodie Monasteria.”

Et anno 1189. Godefridus III. donans decimas Collegio Canonicorum S. Joannis Leodii ait: „Et residuum fructuum in usum Fratrum in Ecclesia vestra residentium, juxta portionem, quæ unumquemque Fratrum in refectorio contingere debet, prout competens videretur, rationabiliter Capitulum dispensaret.” Apud Miræum in Diplomate Belg. cap. 65. quæ evidenter vitam communem supponunt.

De Ecclesiis Cameracensibus, aliisque vicinis testatur Chronicon Cameracense per Baldericum; & de Trevirensi; Wormatiensi, Colonensi, aliisque Germaniæ Canonicorum Ecclesiis testis est Trithemius ad annum 975.

Et quid plura, nonne vitam illam communem clamant etiamnum „hodie dormitoria, refectoria, & alia id genus loca publica, quibus nostri Ordinis Canonici, ait Auber-
tus Miræus in notis ad Regulam Canonicorum, olim usi fuerunt, hodieque extant, & cum admiratione monstrantur Colonia Agrippinæ, Tornaci, Leodii, Brugis, Insulis, & alibi.”

III. Hæc vitæ communis institutio in aliquibus civitatibus, in aliis feriùs desit. Circa sæculum X. nonnullos ad vitam singularem abjecta communi convolvasse tradit Trithemius loco citato: „Sub Theodorico Archiepiscopo Trevirensi, Canonici majoris Ecclesiæ ibidem abjecta vitæ regulari, quam hucusque in eadem Ecclesia Majores eorum continuaverant, deserunt esse Regulares, & facti sunt nomine & conversatione sæculares. Quorum exem-
plo malo Canonici quoque S. Paulini Trevirenses, Sancti Castri in Confluentia, Moguntinenses, Wormatienses, Spirenses, & complurium aliarum Ecclesiarum, diversis quidem temporibus, sed uno impietatis spiritu, Regularis vitæ communitatem abjecerunt.”

IV. Hos successivis temporibus alios secutos fuisse, Scriptores sæculi XI. & XII. abunde testantur, & alitè deplorant; eamque mutationem non authoritati Ecclesiæ, sed defectui, & refrigeranti charitati adscribunt.

S. Ivo nec Episcopus Carnotensem audiamus. „Quod communis vita, inquit, in omnibus Ecclesiis penè desit, fecit tam civilibus quam Diocæsanis, non authoritati, sed desuetudini, & defectui adscribendum est, refrigerante charitate, quæ omnia vult habere communia, & regnante cupiditate; quæ non quærit ea, quæ Dei sunt & proximi, sed tantum quæ sunt propria.” Epist. 60.

Similiter sub idem tempus de hoc Canonicorum transitu à vitæ communi ad singularem loquens Stephanus Tornacensis, dicit, Canonicos transitum illum fecisse, quia dispensationis levamen libentius admittebant, quam auctoritatis vigorem. Quapropter urget Decanum Remensem, ne patiarur hanc Ecclesiasticam & diu servatam disciplinam aboleri, neque tam facile juvenuti singulariter, ne dicam, ait, SÆCULARITER vivere volenti obediat. Epistola 160.